

'ספר ירושלים הבנויה' – תכנית אב לעיר ואם

בגיליון זה מסרתי לפרסום שני מאמרים האמורים להיכלל בפרקי המבוא ל'ספר ירושלים הבנויה' – מאמריהם של חנן פורת ז"ל ושל הרב יעקב מדן ייבל"א – וזו הזדמנות ראויה לספר לקוראי 'מעלין בקודש' על הפרויקט הקורם אט-אט עור וגידים, זה למעלה משנתיים ימים, ועוד רבה העבודה לפנינו...

אקדים ואכתוב כי יהא נא מאמרו של חנן ז"ל נר לעילוי נשמתו האצילה, אשר בערה בכמיהת קודש, וכבה אורה השופע במיעוט ימים. סיפרתי לחנן על עבודתנו כבר בתחילת הדרך, הוא נרגש לשמוע, הביע תמיכה נלהבת, וגם השיא כמה עצות חשובות. יום אחד, פחות משנה לפני מותו, קרא לי חנן וסיפר כי לוחצים עליו שיסכים לקבל את 'פרס מוסקוביץ' לציונות, "אך אני אינני מעוניין בכך", אמר, "מעודי לא פעלתי על מנת לקבל פרס, ומנוי וגמור עמי שלא ליטול לעצמי מאומה". "ובכל זאת" – המשיך חנן והישיר מבט חודר אל פני – "חשבתי על רעיון, ועלי להתייעץ איתך. מה דעתך שאקדיש מחצית מן הפרס לספר ירושלים הבנויה, ואת המחצית השנייה לגמילות חסדים בעניין אחר, בבחינת ירושלים של מעלה וירושלים של מטה. אתה תסכים? האם זה נראה לך?". תשובתי ניתנה רק לאחר שתיקה והלמות לב נרגש, באהבה והערצה לגודל נפשו. עתה אוסיף רק זאת – שההתרגשות אשר אחזה בי ליד שולחנו, ידי בידו, ממשיכה ופועמת מאז, מנביעה גלים של אור וחום הרוגשים בנפשי גם בכתבי את השורות הללו, לכבודה של ירושלים הבנויה.

* * *

ובכן, בתחילת הדרך ייסדנו את מערכת הספר, אשר קיימה עד עתה ישיבות רבות כדי לגבש את הפרוגרמה ולכוון את מכלול העבודה. חברי המערכת הם: הרב דן בארי, הרב יצחק לוי, שלמה נאמן, דוד ברוקנר, דוד הלל, אליאל פרסבורגר, אד' נריה דולב, אינג' משה פינקל, אחיה סנדובסקי, ואנכי (העורך). בהמשך הדרך החילונו בתרגום הפרוגרמה לתוכניות של ממש בעזרת אדריכלים, מהנדסים ואנשי מקצוע נוספים – ובשורות הבאות אציגה נא את הפרויקט לפניכם, תוך הודעה שבסיום הכתיבה גם ארשה לעצמי לבקש מכם 'משוב' כלשהו.

כוונתנו היא להפיק ספר-חזון אשר יקרב אל תודעת הקורא את ירושלים הבנויה, הראויה, זו אשר – שוב כקדם – ניצב המקדש בלבה על פסגת מוריה, והעיר פונה אליו מכל עבריה, מוליכה את בְּאֵיהָ אל הלב האחד.

ירושלים העתידה תתואר כעיר האֶ-להים, אשר ישרה את שכינתו בתוכנו. בו בזמן היא תהיה גם בירת ממלכת ישראל היעודה, ומוסדות הממלכה העיקריים – כעשרים במספר – ייבנו במעגל הנוף הצופה אל המקדש, כמקבלים משפעו וחוסים בצלו.

מאמרי המבוא יסבירו את המימד הרוחני והערכי של ירושלים היעודה – בסקירת הדברים מן השורשים הקדומים בימי דָּוִד ושלמה, עד שחרור העיר בשנת תשכ"ז, ועד לחזון הקרוא להתפתח ולהתגשם, כרוח שירו של שלמה אלקבץ: "מקדש מלך, עיר מלוכה, קומי צאי מתוך ההפכה!".

התכנון האורבני הכולל, וקטעים נבחרים מתוכו, יוצגו באופן חזותי – במפות, בשרטוטים אדריכליים, בפרספקטיבות, בהדמיות מחשב ובציורים אמנותיים.

לכל אחד מן המכלולים המתוכננים – לשכת הגזית, בית רשות המקדש, בית המלך, בית הנבחרים, בנייני המטה לכוהנים וללוויים, הקונסרבטוריון לנגינת הקודש, קריית ספר, בית האומות, ועוד – יוצמד מאמר תוכן אשר יסביר את טיב הפעילות בְּבִינָן ואת יסודותיה העקרוניים. אריג מאמרי התוכן יפרוס את פְּנִים היכלה של העיר – לב האומה וכתר ישראל – בעוד אשר התכנון הפיסי יציג את חזות דמותה החיצונית, בבחינת 'אור וכלים'.

תשומת לב מיוחדת תינתן לקליטת עולי הרגלים – מיליונים מבני ישראל אשר יעלו אל המקדש שלוש פעמים בשנה – ועוד ייתוספו עליהם רבים מבני האומות אשר יימשכו אל אור ה', יבואו להתבַּשֵּׁם ולספוג שפע מן העיר וההיכל, כדבר ישעיהו בחזונו כי "בְּיַד הַנְּכֹר הַנְּלוֹיִם עַל ה' לְשָׂרְתוּ ... וְהִבִּיאוּתִים אֶל הַר קְדְשִׁי ... כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים" (נ"ו ו'ז'). בכמה מעגלים סביב העיר יתוכננו מחנות ענק לעולי הרגלים, באי מועד, תוך הסדרת תנועתם אל הר הבית וממנו גם בימי חג ושבֵּת.

התכנון האורבני ייפרש בכל היבטיו: ייעודי שטחים וסיווגם, התוויית עורקי התחבורה (לרבות כביש טבעת נרחב – דרך ארץ המוריה – ורשת תת קרקעית של רכבת תחתית), בנייני נדרש ברחבי העיר (בדגש על מבני ציבור וממשל), גינון ונופי מים, אמנות סביבתית, וכו' וכו'. התכנון ייעשה באמות מידה מקצועיות על-ידי מומחים בתחומים השונים, ובראשם אדריכל מתכנן-ערים – על פי הפרוגרמה הכללית, פרי הגותם ועבודתם של חברי מערכת הספר.

‘ספר ירושלים הבנויה’ – תכנית אב לעיר ואם

התכנון יתייחס לשני שלבים: בשלב ראשון, עם בניין המקדש, אנו חוזים כי ידורו בְּעִיר כמיליון נפשות בני ישראל (גם באזורים המאוכלסים כיום בנוכרים); בשלושת הרגלים יעלו לרגל שני מיליון – ואז תשלש העיר את אוכלוסייתה. בשלב השני – אופק התכנון דנן – יהיו תושבי המטרופולין שלושה מיליון נפש, והעיר תארח בחגים כשבעה מיליון עולי רגל. מערך הדרכים והתחבורה, שטחי הבינוי, המלונות וחניוני עולי הרגל יתוכננו בהתאם לדרישות אלה.

לסיכום, הננו סבורים כי בא מועד לקיים מעין “ותחזינה עינינו בשובבך לציון” במהדורה מוקדמת, וכך יונח זרע החזון בתודעת הקוראים בְּהוּוּה – למען ינבוט בליבם כמתן הַרְיוֹן לקראת לידה חדשה; (אגב, בנימין זאב הרצל כתב את ‘אלטנוילנד’ על בסיס היגיון דומה, ואכן נודעה לְסַפֵּר השפעה מרובה).

* * *

אחתום את דברי בבקשת ‘משוב’ מכם, הקוראים, וכוונתי להצעותיכם לחברי מערכת הספר – ברוח ובחומר.

ראשית, בְּשׁוּרוֹת אלה רק רמזתי לרשימת מאמרי התוכן אשר עלינו להכין ולכלול בְּסַפֵּר. אנו מבקשים לשתף בכתבתם אנשים אשר חזון ירושלים מפעם בהם, והם מוכשרים לתרום מפרי רוחם, בהיבטים השונים הדרושים לנו. מי אשר יבקש, אשלח אליו מסמך שיפרט את הנושאים שבהם הננו מבקשים לעסוק – ואשמח להמשיך עמו בקשר.

ושנית, אין צריך לומר עד כמה יקרה היא עבודת הכנתו של הספר – עבודה ממושכת של בעלי מקצוע מן השורה הראשונה – וזאת עוד בטרם באנו אל עלויות ההפקה והייצור של הספר עצמו, המתוכנן להופיע בהידור רב וברמה גרפית גבוהה. יבורך כל אשר יתרום, ולו-רק יתרום לנו רעיון מקורי – למי כדאי לנו לפנות...

החותם בברכת ירושלים –

יהודה עציון (העורך)

דוא"ל: y@habnuya.org